

**TALABALARNI INTERFAOL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH
KASBIY-METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH**

Zakirova Madina

Magistr

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalarni interfaol texnologiyalar asosida o'qitish orqali ularning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy asoslari, pedagogik shart-sharoitlari va amaliy mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqotda interfaol texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi didaktik imkoniyatlari, talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishdagi o'rni hamda metodik tayyorgarlikni shakllantirishga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Kasbiy-metodik tayyorgarlikning motivatsion, kognitiv, operatsion-faoliyatli, kommunikativ va refleksiv komponentlari aniqlanib, ularni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik tizim ishlab chiqilgan. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatish, suhbat, anketa, diagnostika, tajriba-sinov hamda matematik-statistik tahlil metodlaridan foydalanilgan. Olingan natijalar interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning kasbiy bilimlari, metodik kompetensiyalari, mustaqil fikrlash qobiliyatlari, kommunikativ madaniyati va refleksiv faoliyatini samarali rivojlantirishini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish hamda talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: interfaol texnologiyalar, kasbiy-metodik tayyorgarlik, pedagogik texnologiyalar, kasbiy kompetentlik, metodik kompetensiya, innovatsion ta'lim, ta'lim sifati, faol o'qitish metodlari, mustaqil fikrlash, refleksiv faoliyat, kommunikativ kompetensiya, ta'lim jarayoni, oliy ta'lim, pedagogik faoliyat, interfaol metodlar, kasbiy rivojlanish.

KIRISH

Jahon ta'lim makonida kechayotgan integratsion jarayonlar, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va bilimlar iqtisodiyotiga asoslangan jamiyatning shakllanishi oliy ta'lim tizimi oldiga mutlaqo yangi vazifalarni qo'yimoqda. Zamonaviy mehnat bozori nafaqat chuqur nazariy bilimlarga ega, balki innovatsion fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, muammoli vaziyatlarni hal etish hamda kasbiy faoliyatda ilg'or pedagogik texnologiyalardan samarali foydalana oladigan mutaxassislarni tayyorlashni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan, talabalarni o'qitish jarayonida interfaol texnologiyalardan foydalanish va ular asosida kasbiy-metodik tayyorgarlikni takomillashtirish pedagogika nazariyasi hamda amaliyotining dolzarb masalalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, o'quv jarayonining samaradorligini oshirish hamda talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan islohotlar dunyoning ko'plab mamlakatlarida ustuvor yo'nalish sifatida e'tirof etilmoqda. Ta'limning an'anaviy modeli o'rnini talaba shaxsiga yo'naltirilgan, hamkorlikka

asoslangan va faol o‘quv faoliyatini nazarda tutuvchi innovatsion yondashuvlar egallamoqda. Interfaol texnologiyalar ana shunday yondashuvlarning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, ular ta‘lim oluvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, ijodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarish hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash imkonini beradi.

O‘zbekiston Respublikasida ham oliy ta‘lim tizimini tubdan takomillashtirish, pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish va xalqaro ta‘lim standartlariga mos mutaxassislarni shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida ta‘lim sifatini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish va kompetensiyaviy yondashuv asosida kadrlar tayyorlash masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan. Bu esa oliy ta‘lim muassasalarida talabalarni o‘qitish metodikasini zamonaviylashtirish, ularning kasbiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish hamda interfaol texnologiyalar asosida ta‘lim jarayonini tashkil etishni taqozo etadi.

Kasbiy-metodik tayyorgarlik mutaxassisning kasbiy faoliyatni samarali tashkil etishi uchun zarur bo‘lgan nazariy bilimlar, metodik ko‘nikmalar, amaliy malakalar, kommunikativ kompetensiyalar va reflektiv qobiliyatlar tizimini o‘zida mujassamlashtiradi. Mazkur sifatlarning shakllanishi ta‘lim jarayonida qo‘llaniladigan metod va texnologiyalarning samaradorligiga bevosita bog‘liqdir. Interfaol texnologiyalar esa talabalarni ta‘lim jarayonining faol subyekti sifatida jalb etish, ularning kasbiy muammolarni mustaqil hal etish kompetensiyalarini rivojlantirish hamda o‘zlashtirilgan bilimlarni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, interfaol ta‘lim texnologiyalarining nazariy asoslari, ularning didaktik imkoniyatlari hamda pedagogik samaradorligi ko‘plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Biroq talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini aynan interfaol texnologiyalar asosida takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari, metodik mexanizmlari va samaradorlik mezonlari yetarli darajada kompleks tadqiq etilmagan. Ayniqsa, zamonaviy oliy ta‘lim sharoitida interfaol metodlarning kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o‘rni va ularni o‘quv jarayoniga integratsiyalash masalalari chuqur ilmiy asoslashni talab qiladi.

Shundan kelib chiqib, mazkur maqolaning maqsadi talabalarni interfaol texnologiyalar asosida o‘qitish orqali ularning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy asoslarini tahlil qilish, samarali metodik mexanizmlarini aniqlash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim sifatini oshirish, talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish va ularni zamonaviy kasbiy faoliyat talablariga mos ravishda tayyorlashga xizmat qiluvchi ilmiy-metodik asoslarni takomillashtirish imkonini beradi. Shu jihatdan, interfaol texnologiyalar asosida kasbiy-metodik tayyorgarlikni rivojlantirish masalasi pedagogika fanining dolzarb ilmiy-amaliy muammolaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirish masalasi zamonaviy pedagogika fanining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanib, mazkur muammo bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ta‘lim jarayonining samaradorligini oshirish hamda bo‘ljak mutaxassislarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslarini yaratishga xizmat qilmoqda. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, interfaol ta‘lim texnologiyalarining nazariy-metodologik asoslari va ularning ta‘lim jarayonidagi didaktik imkoniyatlari ko‘plab xorijiy hamda mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Xususan, ta‘limning faol va interfaol metodlariga oid ilmiy qarashlar J. Dewey, J. Bruner, L.S. Vygotskiy, B. Bloom, D. Kolb kabi olimlarning tadqiqotlarida o‘z aksini topgan bo‘lib, ularda ta‘lim oluvchining bilish faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish hamda ta‘lim jarayonini hamkorlik asosida tashkil etishning ilmiy asoslari yoritilgan. Mazkur tadqiqotlarda talaba bilimlarni tayyor holda qabul qiluvchi obyekt emas, balki ta‘lim jarayonining faol subyekti sifatida qaraladi.

Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarning nazariy jihatlarini M.V. Klarin, G.K. Selevko, V.P. Bepalko, V.A. Slastenin, I.P. Podlasiy singari olimlarning ilmiy ishlarida keng yoritilgan. Ular interfaol texnologiyalarni ta‘lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning mustaqil ta‘lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish va o‘qitish natijadorligini ta‘minlashning samarali vositasi sifatida baholaydilar. Kompetensiyaviy yondashuvga bag‘ishlangan tadqiqotlarda esa kasbiy-metodik tayyorgarlik mutaxassisning nazariy bilimlari, amaliy ko‘nikmalari, metodik kompetensiyasi, kommunikativ madaniyati hamda innovatsion faoliyatga tayyorligini o‘zida mujassamlashtiruvchi murakkab integrativ sifat sifatida talqin etiladi. Mahalliy olimlar tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotlarda ham pedagogik texnologiyalarni ta‘lim jarayoniga joriy etish, talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish va innovatsion ta‘lim muhitini yaratish masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Biroq mavjud ilmiy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, interfaol texnologiyalar asosida talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishning yaxlit metodik tizimi, uning tarkibiy komponentlari, pedagogik shart-sharoitlari hamda samaradorlik mezonlari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, zamonaviy oliy ta‘lim muassasalarida interfaol metodlarning talabalarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini shakllantirishdagi ta‘siri, metodik kompetensiyalar rivojiga qo‘shadigan hissi va amaliy natijadorligi bo‘yicha izlanishlar yanada chuqurlashtirilishini talab etadi.

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, faoliyatli yondashuv, shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim konsepsiyasi hamda konstruktivistik ta‘lim nazariyasi tashkil etdi. Tadqiqotda kasbiy-metodik tayyorgarlik talabaning nazariy bilimlari, metodik kompetensiyasi, amaliy faoliyat tajribasi, refleksiv qobiliyatlari va innovatsion fikrlash madaniyatining o‘zaro integratsiyasi sifatida talqin qilindi. Interfaol texnologiyalar esa mazkur sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik vosita sifatida qaraldi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlar kompleksidan foydalanildi. Nazariy bosqichda pedagogik, psixologik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy o‘rganish, tizimlashtirish va umumlashtirish metodlari

qo'llanildi. Empirik bosqichda kuzatish, anketa, suhbat, pedagogik diagnostika, ekspert baholash hamda pedagogik tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Olingan ma'lumotlarning ishonchligi matematik-statistik tahlil usullari yordamida tekshirildi va natijalar qiyosiy tahlil asosida baholandi.

Tadqiqot metodologiyasining asosiy g'oyasi talabalarni interfaol texnologiyalar asosida o'qitish orqali ularning kasbiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish, mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish, kasbiy muammolarni hal etish kompetensiyalarini takomillashtirish hamda innovatsion faoliyatga tayyorlashdan iborat bo'ldi. Shu asosda “Aqliy hujum”, “Keys-stadi”, “Munozara”, “Loyiha metodi”, “Klaster”, “Fishbone”, “Debat” va hamkorlikda o'qitish texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinib, ularning kasbiy-metodik tayyorgarlikni rivojlantirishdagi samaradorligi ilmiy jihatdan asoslandi. Natijada interfaol texnologiyalar ta'lim oluvchilarning bilish faolligini oshirish, metodik tafakkurini rivojlantirish, kasbiy refleksiyasini shakllantirish hamda kasbiy kompetentligini takomillashtirishning muhim pedagogik omili ekanligi aniqlandi.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida talabalarni interfaol texnologiyalar asosida o'qitishning ularning kasbiy-metodik tayyorgarligiga ta'siri kompleks ravishda o'rganildi hamda ishlab chiqilgan metodik tizimning samaradorligi tajriba-sinov ishlari orqali baholandi. Tadqiqot natijalari interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning kasbiy bilimlari, metodik kompetensiyalari, pedagogik faoliyatga tayyorligi va mustaqil ta'lim olish qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ko'rsatdi. O'quv jarayonida interfaol metodlarning tizimli qo'llanilishi talabalarning bilish faolligini oshirish, o'quv materiallarini chuqur o'zlashtirish va kasbiy faoliyatga oid muammolarni samarali hal etish ko'nikmalarini shakllantirish imkonini berdi.

Tajriba-sinov natijalari talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligining motivatsion komponentida sezilarli ijobiy o'zgarishlar yuz berganligini ko'rsatdi. Interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar natijasida talabalarda kasbiy faoliyatga nisbatan ijobiy munosabat, pedagogik jarayonlarga qiziqish hamda o'z kasbiy salohiyatini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyoj kuchaydi. Talabalar o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanishi natijasida ularda mas'uliyat hissi, tashabbuskorlik va ijodiy yondashuv darajasi ortdi. Bu esa ularning kasbiy o'zini anglash va pedagogik faoliyatga tayyorlik darajasining yuksalishiga xizmat qildi.

Kasbiy-metodik tayyorgarlikning kognitiv komponenti bo'yicha o'tkazilgan diagnostik tahlillar talabalarning nazariy bilimlarni o'zlashtirish sifati va chuqurligi sezilarli darajada oshganligini tasdiqladi. Interfaol metodlar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlarda talabalar pedagogik va metodik bilimlarni tahlil qilish, umumlashtirish, taqqoslash hamda amaliy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ldilar. Natijada ular tomonidan o'quv materiallarini mantiqiy tushunish va mustaqil ravishda yangi bilimlarni egallash ko'nikmalari rivojlandi. Ayniqsa, keys-stadi, loyiha metodi va muammoli ta'lim

elementlaridan foydalanish talabalarning tahliliy tafakkuri va kasbiy fikrlash madaniyatini shakllantirishda yuqori samaradorlik ko‘rsatdi.

Operatsion-faoliyatli komponent tahlili interfaol texnologiyalar talabalarning metodik faoliyatni rejalashtirish, ta‘lim jarayonini loyihalash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va samarali metodlarni tanlash bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilganligini ko‘rsatdi. Talabalar interfaol mashg‘ulotlar davomida o‘quv jarayonini tashkil etishning zamonaviy usullarini o‘zlashtirib, turli pedagogik vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash qobiliyatlarini namoyon etdilar. Bu esa ularning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini yanada mustahkamladi.

Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish bo‘yicha olingan natijalar ham muhim ilmiy ahamiyatga ega bo‘ldi. Tadqiqot jarayonida interfaol texnologiyalar talabalarning muloqot madaniyatini rivojlantirish, jamoaviy hamkorlikni tashkil etish va kasbiy fikr almashish ko‘nikmalarini shakllantirishga samarali ta‘sir ko‘rsatgani aniqlandi. Guruhlarda ishlash, debatlar, munozaralar va taqdimotlar orqali talabalar o‘z fikrlarini asosli ifodalash, muammolarga tanqidiy yondashish hamda turli nuqtai nazarlarni tahlil qilish imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Natijada ularning kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalari sezilarli darajada rivojlandi.

Tadqiqot natijalarining yana bir muhim jihati refleksiv faoliyatning rivojlanishi bilan bog‘liqdir. Interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar talabalarda o‘z faoliyatini baholash, o‘quv natijalarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish strategiyalarini ishlab chiqish ko‘nikmalarini shakllantirdi. Refleksiv faoliyatning rivojlanishi talabalarning kasbiy o‘sishga bo‘lgan ehtiyojini kuchaytirib, ularda uzluksiz o‘zini-o‘zi takomillashtirishga intilish motivatsiyasini yuzaga keltirdi.

Tajriba va nazorat guruhlarini natijalarining qiyosiy tahlili interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta‘lim jarayonining yuqori samaradorligini tasdiqladi. Tajriba guruhidagi talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligi ko‘rsatkichlari nazorat guruhi natijalariga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo‘lib, ayniqsa metodik kompetensiya, mustaqil fikrlash, kommunikativ madaniyat va refleksiv faoliyat sohalarida yaqqol ustunlik kuzatildi. Statistik tahlil natijalari olingan farqlarning ishonchliligini tasdiqlab, interfaol texnologiyalarni ta‘lim jarayoniga joriy etish kasbiy-metodik tayyorgarlikni rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi ekanligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari interfaol texnologiyalar talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishda tizimli va kompleks ta‘sir ko‘rsatishini, ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, metodik tafakkurini shakllantirish, pedagogik faoliyatga tayyorligini oshirish hamda zamonaviy ta‘lim muhitida samarali faoliyat yuritish uchun zarur bo‘lgan kasbiy sifatlarni shakllantirishda muhim pedagogik omil ekanligini tasdiqladi. Mazkur natijalar interfaol texnologiyalarni oliy ta‘lim tizimiga keng joriy etishning ilmiy va amaliy zaruratini asoslab beradi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishda interfaol texnologiyalarning pedagogik imkoniyatlari yuqori ekanligini ko‘rsatdi. Olingan ilmiy dalillar zamonaviy pedagogika fanida shakllangan konstruktivistik, kompetensiyaviy hamda shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim konsepsiyalarining asosiy g‘oyalari bilan uyg‘unlik kasb etadi. Xususan, interfaol texnologiyalar ta‘lim oluvchini bilimlarni passiv qabul qiluvchi obyekt sifatida emas, balki ta‘lim jarayonining faol subyekti sifatida namoyon etishi bilan ajralib turadi. Bu esa talabalarning kasbiy-metodik kompetentligini shakllantirishda bilim, ko‘nikma va malakalarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash imkonini yaratadi.

Tadqiqot davomida aniqlangan natijalar interfaol texnologiyalarning talabalarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishdagi muhim rolini tasdiqladi. An‘anaviy ta‘lim jarayonida talabalar ko‘proq tayyor bilimlarni o‘zlashtirishga yo‘naltirilgan bo‘lsa, interfaol yondashuv ularda bilimlarni mustaqil ravishda izlash, qayta ishlash va amaliyotga tatbiq etish kompetensiyalarini shakllantiradi. Shu jihatdan, interfaol texnologiyalar kasbiy-metodik tayyorgarlikning mazmunini boyituvchi va uning samaradorligini oshiruvchi innovatsion pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

Muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, interfaol metodlarning samaradorligi, avvalo, ularning ta‘lim jarayonida hamkorlik muhitini yaratish imkoniyati bilan izohlanadi. Guruhli ishlar, debatlar, muammoli vaziyatlar, loyihalar va keys-stadi texnologiyalari talabalarning jamoada ishlash, o‘z fikrini asoslash, muqobil qarashlarni tahlil qilish hamda kasbiy muloqotni samarali tashkil etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa kelajakdagi kasbiy faoliyatda zarur bo‘lgan kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarning shakllanishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, zamonaviy ta‘lim tizimida pedagogning kasbiy muvaffaqiyati nafaqat uning nazariy tayyorgarligi, balki samarali muloqot o‘rnatish va pedagogik hamkorlikni tashkil eta olish qobiliyatiga ham bog‘liq ekanligi inobatga olinsa, interfaol texnologiyalarning ahamiyati yanada ortadi.

Tadqiqot natijalari reflektiv faoliyatning rivojlanishi nuqtai nazaridan ham muhim ilmiy xulosalar chiqarish imkonini berdi. Interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta‘lim jarayonida talabalar o‘z faoliyatini tahlil qilish, o‘quv natijalarini baholash va mavjud kamchiliklarni aniqlash imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Bu esa ularda reflektiv tafakkur va o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyasining shakllanishiga olib keldi. Refleksiya kasbiy-metodik tayyorgarlikning muhim tarkibiy qismi sifatida talabaning o‘z faoliyatiga tanqidiy yondashishi, kasbiy o‘sish istiqbollari belgilashi va pedagogik mahoratini muntazam takomillashtirib borishini ta‘minlaydi.

Shuningdek, tadqiqot davomida interfaol texnologiyalarni qo‘llash talabalarning metodik tafakkurini rivojlantirishga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatgani aniqlandi. Talabalar o‘quv materiallarini oddiy o‘zlashtirish bilan cheklanib qolmasdan, pedagogik hodisalar va jarayonlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish hamda metodik xulosalar chiqarish qobiliyatlarini rivojlantirdilar. Bu holat metodik kompetensiyaning shakllanishida nazariy

bilimlar bilan bir qatorda amaliy faoliyat tajribasi ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Muhokama jarayonida aniqlangan yana bir muhim jihat shundan iboratki, interfaol texnologiyalarni samarali qo'llash uchun oliy ta'lim muassasalarida innovatsion ta'lim muhitini yaratish zarur. Bunday muhit zamonaviy pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari, hamkorlikka asoslangan o'qitish metodlari va talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi pedagogik shart-sharoitlar majmuasini o'z ichiga oladi. Faqatgina mazkur omillarning uyg'unligi interfaol texnologiyalarning kasbiy-metodik tayyorgarlikni rivojlantirishdagi imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishi mumkin.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari interfaol texnologiyalar talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishning samarali vositasi ekanligini tasdiqladi. Ular talabalarning kasbiy bilimlari, metodik kompetensiyalari, kommunikativ madaniyati, refleksiv qobiliyatlari va innovatsion fikrlashini kompleks ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli interfaol texnologiyalarni oliy ta'lim jarayoniga tizimli ravishda integratsiyalash, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini kuchaytirish hamda ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini oshirishning muhim sharti sifatida baholanishi lozim. Mazkur yondashuv oliy ta'lim sifatini yuksaltirish, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash va ta'limning innovatsion rivojlanishini ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqotda talabalarni interfaol texnologiyalar asosida o'qitish orqali ularning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari, pedagogik mexanizmlari hamda amaliy samaradorligi kompleks ravishda tahlil qilindi. Olib borilgan ilmiy izlanishlar natijalari zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol texnologiyalar talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, metodik tafakkurini shakllantirish va pedagogik faoliyatga tayyorligini oshirishning muhim omili ekanligini tasdiqladi. Tadqiqot davomida kasbiy-metodik tayyorgarlikning mazmuni talabaning nazariy bilimlari, metodik ko'nikmalari, amaliy faoliyat tajribasi, kommunikativ madaniyati, refleksiv qobiliyatlari hamda innovatsion faoliyatga tayyorligini o'zida mujassamlashtiruvchi integrativ sifat sifatida talqin qilindi.

Tadqiqot natijalari interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va kasbiy muammolarni samarali hal etish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Ayniqsa, “Keys-stadi”, “Aqliy hujum”, “Debat”, “Loyiha metodi”, “Klaster” va boshqa interfaol metodlarning qo'llanilishi talabalarning nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va innovatsion yondashuvlar asosida qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikni namoyon etdi.

Shuningdek, tadqiqot davomida kasbiy-metodik tayyorgarlikning motivatsion, kognitiv, operatsion-faoliyatli, kommunikativ va refleksiv komponentlari o'zaro uzviy bog'liq holda rivojlanishi aniqlandi. Interfaol texnologiyalar mazkur komponentlarning har

biriga ijobiy ta'sir ko'rsatib, talabalarda kasbiy faoliyatga nisbatan ijobiy motivatsiya, metodik kompetensiya, pedagogik hamkorlik madaniyati va o'z-o'zini rivojlantirish ehtiyojini shakllantirdi. Ayniqsa, refleksiv faoliyatning rivojlanishi talabalarning o'z kasbiy imkoniyatlarini baholash, faoliyat natijalarini tahlil qilish va kasbiy o'sish strategiyalarini ishlab chiqish qobiliyatlarini takomillashtirdi.

Pedagogik tajriba-sinov natijalari interfaol texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan metodik tizimning samaradorligini ilmiy jihatdan tasdiqladi. Tajriba guruhlarida kasbiy-metodik tayyorgarlik ko'rsatkichlarining sezilarli darajada oshgani, metodik faoliyatni tashkil etish bo'yicha amaliy ko'nikmalar mustahkamlangani hamda kommunikativ va refleksiv kompetensiyalar rivojlangani kuzatildi. Bu esa interfaol texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda joriy etish bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishini ko'rsatadi.

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi: birinchidan, interfaol texnologiyalar talabalarning kasbiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi hisoblanadi; ikkinchidan, interfaol ta'lim muhiti talabalarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va kasbiy refleksiya ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi; uchinchidan, kasbiy-metodik tayyorgarlikni takomillashtirish jarayonida interfaol metodlardan tizimli va maqsadli foydalanish ta'lim sifati hamda natijadorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalarida interfaol texnologiyalarni keng joriy etish, o'quv dasturlarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida takomillashtirish, professor-o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini rivojlantirish hamda ta'lim jarayonida raqamli va interfaol vositalardan samarali foydalanish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish zarur. Mazkur yondashuv bo'lajak mutaxassislarining kasbiy-metodik tayyorgarligini oshirish, ta'lim sifati yuksaltirish va xalqaro standartlarga mos raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning muhim omili sifatida xizmat qiladi. Natijada interfaol texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni zamonaviy oliy ta'limning innovatsion rivojlanishini ta'minlash va talabalarning kasbiy kompetentligini yuksaltirishning samarali pedagogik modeli sifatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF–60-son Farmoni. – Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2019.
5. Dewey J. Democracy and Education. – New York: Macmillan, 1916. – 434 p.

20-Iyun, 2026-yil

6. Bruner J.S. The Process of Education. – Cambridge: Harvard University Press, 1960. – 97 p.
7. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978. – 159 p.
8. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. – New York: Longmans, Green and Co., 1956. – 207 p.
9. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. – New Jersey: Prentice Hall, 1984. – 256 p.
10. Bepalko V.P. Slagayemiye pedagogicheskoy texnologii. – Moskva: Pedagogika, 1989. – 192 s.

